

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

«31» 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СВОБОДА СОВІСТІ: ПРАВОВІ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧІ АСПЕКТИ
для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 релігієзнавство
освітній рівень другий (магістерський)
освітня програма Релігієзнавство
вид дисципліни вибіркова

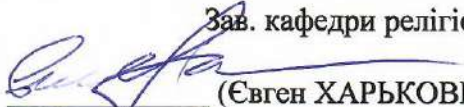
Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Фенно Ірина Миколаївна, канд.філос..н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. Масіківа І. «31» 08 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Фенно Ірина Миколаївна, канд. філос. н., доцент кафедри релігієзнавства

Затверджено
« 26 » серпня
20 21 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

(Євген ХАРЬКОВІЩЕНКО)
Протокол № 1 від « 26 » серпня 20 21 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол від « 31 » серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Схвалено на 2022-2023 н.р. Лр. №2 від 31.08.2022р.
Маслікова І.І.

ВСТУП

Мета дисципліни полягає у послідовному, системному викладенні знань про історію виникнення та змістовне навантаження свободи совісті, яке розглядається в його філософсько-релігієзнавчій експлікації, а також, в контексті теорії і практики права, як невід'ємне право особистості на самовизначення у духовній сфері.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни.

1. До початку вивчення курсу студенти повинен **знати** основи історії релігії, правології релігії, соціології релігії, основні форми державно-церковних відносин.
2. **Вміти** застосовувати міждисциплінарний підхід до вивчення релігійних феноменів; знати основи релігієзнавчої методології; вміти працювати з науковою та богословською літературою та критично її осмислювати; збирати та інтерпретувати джерела, що стосуються різних феноменів релігійного життя; аналізувати сутність, властивості та інші системні характеристики взаємодії держави та релігійних організацій.
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; здатністю до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатністю використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Свобода совісті: правові та релігієзнавчі аспекти» належить до переліку дисциплін вільного вибору студента та викладається у III семестрі освітнього рівня магістр. Навчальна дисципліна знайомить студентів з історією виникнення та змістовним навантаженням свободи совісті, яке розглядається в його філософсько-релігієзнавчій експлікації, а також, в контексті теорії і практики права. Аналізуються українське законодавство та міжнародні правові акти, що стосуються релігійних прав осіб та особливостей реалізації права на свободу совісті.

Завдання (навчальні цілі): подати цілісне уявлення про багатоаспектність поняття свободи совісті, його філософські та релігієзнавчі експлікації, розкрити історію становлення і розвитку змістовного навантаження свободи совісті; визначити правові основи для забезпечення реалізації права на свободу совісті; аналіз взаємозв'язку соціально-політичного життя, особливостей державно-церковних та забезпечення права на свободу совісті та віросповідання.

Предмет: свобода совісті як невід'ємне право особистості на самовизначення у духовній сфері.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

- ЗК. 2. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК. 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК. 9. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.
- ФК. 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення у галузі релігієзнавства, розв'язувати сучасні релігієзнавчі проблеми.
- ФК. 8. Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.
- ФК. 9. Здатність визначати й розробляти стратегічні пріоритети у галузі релігійної свободи і релігійної безпеки України з урахуванням особливостей державно-конфесійних та міжрелігійних відносин.
- ФК. 11. Розробляти наукові і прикладні проекти у сфері релігієзнавства з урахуванням цілей та обмежень, а також соціальних, економічних і правових аспектів.

Результати навчання:*В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен*

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Визначення змістовного навантаження поняття «свобода совісті»	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота, усна доповідь, іспит	10
1.2	Історію виникнення ідеї свободи совісті;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, підготовка доповіді	5
1.3	Міжнародні правові акти, що забезпечують релігійні права;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, підготовка презентація, іспит	10
1.4	Законодавче закріплення права на свободу совісті в Україні;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, іспит	10
1.5	Конфесійне тлумачення прав людини загалом і релігійних прав зокрема	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота, іспит	5
	Вміти:			
2.1	Визначити особливості філософської і релігієзнавчої експлікації поняття “свобода совісті”;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	5
2.2	Аналізувати особливості різних моделей державно-церковних відносин;	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, підготовка доповіді	10
2.3	Визначити місце права на свободу совісті в системі прав людини;	Семінар, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, іспит	5
2.5	Аналізувати дотримання права на свободу совісті та віросповідання в різних країнах	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, підготовка презентації, контрольна робота, іспит	10
2.6	Узагальнювати дані соціологічних опитувань та досліджень що стосуються релігійної свободи та дотримання релігійних прав	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10
	комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, іспит	3

3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, підготовка доповіді	3
3.3	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій;	Самостійна робота, семінари	Дискусії	3
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із релігієзнавчих досліджень проблем свободи совісті, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, підготовка презентації, іспит	2
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із ідентифікацією та аналізом наукових досліджень релігійних феноменів на основі принципів академічного релігієзнавства;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, підготовка презентації	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та конфесійну незаангажованість проведених досліджень.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, іспит	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2.	2.3	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3
ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 4. Оцінювати і критично аналізувати державно-конфесійні, міжконфесійні та міжрелігійні відносини, стан релігійної свободи і релігійної безпеки в Україні та світі.	+	+	+	+	+	+	+	+	+					
ПРН 5. Пропонувати шляхи вирішення суспільно-релігійних проблем у складних і непередбачуваних умовах, що передбачає застосування релевантних підходів та прогнозування.									+		+	+	+	+

В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 балів	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 2-7, 10-12, 14-16 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 6 = 18	«5» x 6 = 30
Самостійна робота	Підготовка презентації на тему «Релігійна свобода: глобальний та локальний контекст» (перша половина семестру)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
	Підготовка доповіді на тему «Сучасний стан забезпечення права на свободу совісті в країнах з різними моделями державно-церковних відносин» (друга половина семестру)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Контрольна робота	До тем 1-15	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Загальна семестрова оцінка		36	60

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4-3 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває

зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

2 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. **Самостійна робота** (Підготовка презентації на тему «Релігійна свобода: глобальний та локальний контекст», підготовка доповіді) та **контрольна робота:**

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження / підсумкової контрольної роботи

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-4 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ Теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовний модуль 1 «СВОБОДА СОВІСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ»				
1.	Вступ. Зв'язок курсу «Свобода совісті: правові та релігієзнавчі аспекти» з іншими релігієзнавчими дисциплінами.	2		2
2.	Свобода совісті як правова, релігієзнавча та філософська категорія	2	2	6
3.	Структурні елементи свободи совісті, загальна характеристика	2	2	4
4.	Свобода совісті: зародки ідеї в античній та середньовічній філософії	2	2	4
5.	Ідея релігійної свободи та її експлікації в добу Реформації	2	2	4
6.	Концепт свободи совісті в контексті новочасових дебатів про толерантність		2	4
7.	Сучасні конфесійні особливості розуміння релігійних прав	2	2	6
8.	<i>С.Р. Підготовка презентації на тему «Релігійна свобода: глобальний та локальний контекст»</i>			20
Змістовний модуль 2 «ПРАКТИЧНІ ВИМІРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СВОБОДИ СОВІСТІ»				
9.	Свобода совісті в системі прав людини	2		
10.	Свобода совісті як правова категорія		2	6
11.	Міжнародні стандарти у галузі свободи совісті та релігії	2	2	2
12.	Законодавче закріплення права на свободу совісті в Україні	2	2	4
13.	Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації»	2		4
14.	Свобода совісті і толерантність		2	4
15.	Релігійні права та особливості їх забезпечення та реалізації в сучасному світі	2	2	6
16.	Моделі державно-церковних відносин в контексті правових гарантій “свободи совісті” та віросповідання		2	4
17.	<i>С.Р. Підготовка доповіді на тему «Сучасний стан забезпечення права на свободу совісті в країнах з різними моделями державно-церковних відносин»</i>	2		20
18.	контрольна робота	2		
	ВСЬОГО:	26	24	100

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Семінарські заняття – 24 год.

Самостійна робота – 100 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Бабій М. Ю. Свобода совісті: теоретико-методологічні основи і концептуальні засади експлікації етапів розвитку і формування її парадигми // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. – №3 – С.79-90.
2. Дюрем Коул В. Перспективи щодо релігійної свободи: порівняльна структура // Релігійна свобода і права людини. Правничі аспекти. В 2 т. – Львів, 2001. – Т. 2.
3. Єленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. – Львів: Видавництво УКУ, 2013. – 504 с.
4. Закон України „Про свободу совісті та релігійні організації” // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
5. Казанова Хосе. По той бік секуляризації: релігійна та секулярна динаміка нашої глобальної доби. Пер. з англ. Олексія Панича. — К.: ДУХ І ЛІТЕРА. — 2017.— 264 с.
6. Релігійна свобода і права людини: Місія і прозелітизм. У 3 т. - Т. 3. - Львів: Свічадо, 2004. - 556 с.
7. Релігійна свобода і права людини: правничі аспекти. У 3 т. – Т. 2 / упор. і ред. М. Маринович. – Львів: Свічадо 2001. – 376 с.
8. Свобода совісті та віросповідання в контексті міжнародних й українських правових актів та релігійних документів (витяги). – Видання друге (допрацьоване і доповнене) / Упорядник, автор передмови і приміток к. філос. н. М. Ю. Бабій. – К., 2006. – 164 с

Додаткова:

1. Академічне релігієзнавство: Підручник за ред. А.Колодного. – Київ: Світ Знань, 2000. – 862 с.
2. Бабій М. Ю. Свобода совісті: філософсько-антропологічне і релігієзнавче осмислення М. Ю. Бабій. - К. : Вища шк., 1994. - 86 с.
3. Бабій М.Ю. Свобода совісті й релігійна ідентифікація особистості: сутність і проблеми взаємозв'язку // Релігія та соціум. – 2008. – №2 – С.90-93.
4. Вступаая в третье тысячелетие: религиозная свобода в плюралистическом обществе. – М., 2000;
5. Єленський В. Религиозная свобода: глобальные измерения // http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=878%3A1&catid=37%3Aart&Itemid=64&l
6. Загальна Декларація прав людини. Міжнародний документ. ООН від 12.10.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
7. Конституція України // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права // http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=47&Itemid=74&lang=uk
9. Новиков В. В. Поняття „свободи совісті” та його зміст у сучасному світорозумінні // Вісник Львівського ін.-ту внутр. справ. – 2004. – № 1.
10. Релігійна свобода і права людини: богословські аспекти. У 3 т. – Т. 1 / упор. і ред. М. Маринович. – Львів: Свічадо 2000. – 428 с.